

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

THE INNOVATION ECONOMY

Electronic Scientific and Practical Journal

2025 / 4

@QMI_Instituti

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225 - uy

www.kstu.uz
www.ojs.qmii.uz

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

3-jild
4-son
sentabr, 2025

September 2025
Volume 3
Number 4

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

THE INNOVATION ECONOMY
Electronic Scientific and Practical
Journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.qmii.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi o'rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qarshi davlat texnika universiteti

Mas'ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Qarshi davlat texnika universiteti

Texnik muharrir:

F.F.Haqqulov, PhD

Qarshi davlat texnika universiteti

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko'chasi 225-uy

Tel.: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@qmii.uz

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Овчиников Виктор Николаевич – i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Солодовников Сергей Юревич – i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Сидоров Виктор Александрович - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Шевченко Игорь Викторович - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullayevich - i.f.d., professor (Qozog'iston davlat texnologiya universiteti)

Samandarzoda Iskandar Hakim - i.f.d., i.f.d., professor (SH.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Гибадуллин Артур Артурович Национальный исследовательский университет Московский энергетический институт

Войнаш Сергей Александрович Казанский приволжский (федеральный) университет

Пуляева Валентина Николаевна Финансовый университет при Правительстве РФ

Морковкин Дмитрий Евгеньевич Финансовый университет при Правительстве РФ

Садриддинов Манучехр Исмолиддинович Международный университет туризма и предпринимательства Таджикистана, Душанбе

Перская Виктория Вадимовна директор Института исследований международных экономических отношений, Финансовый университет при Правительстве РФ

Молчанов Игорь Николаевич Профессор экономического факультета. Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова

Басова Мария Михайловна Заместитель декана факультета налогов, аудита и бизнес-анализа Финансовый университет при Правительстве РФ

Чупин Александр Леонидович Заместитель декана экономического факультета Российский университет дружбы народов имени П.Лумумбы

Незаймакин Валерий Николаевич Профессор кафедры финансов и кредита Российский государственный гуманитарный университет

Никонорова Алла Владимировна Доцент кафедры экономической теории Финансовый университет при Правительстве РФ

Дмитриева Ольга Александровна Доцент кафедры налогов и налогового администрирования факультета налогов, аудита и бизнес-анализа Финансовый университет при Правительстве РФ

Швец Юрий Юрьевич Лаборатория управления инновациями, Институт проблем управления Российской академии наук

Колосова Елена Валерьевна Лаборатория управления инновациями, Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Bozorov Orifjon Shodiyevich – t.f.n., dotsent

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Vaxabov Abduraxim Vasikovich – i.f.d., professor

Hakimov Obidjon Arzikulovich – i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich- i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna- i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna-i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg'unovich -i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazliddin Baxadirovich- i.f.n., dotsent

Xo'jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi,iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko'rsatish va turizm sohasi

September 2025

Volume 3

Number 4

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ojs.qmii.uz

Avtotransport xizmatlarini baholash xususiyatlari

Norqobilov Jahongir

Особенности оценки автотранспортных услуг

Норкобилов Жахонгир

Characteristics of evaluation of auto transport services

Norkobilov Jakhongir

Received: August 13, 2025 Revised: August 16, 2025 ■ Accepted: August 18, 2025 ■ Published Online: September 1, 2025

- **Annotatsiya:** Maqolada avtotransport xizmatini baholashning paydo bo'lishi va ularning rivojlanishidagi bosqichlari o'z aksini topgan. Shuningdek, avtotransport xizmatini baholash xususiyatlari, rivojlanishi, avtotransport vositalaridan foydalanishda aholining turmush sifatini oshirish borasida avtotransport xizmatini baholashni samarali rivojlantirish, baholash natijalarining ishonchlilik darajasini oshirish, avtotransport xizmatini baholash boshqa turdagi obyektlarni baholashdan prinsipial farqlanishi tahlil qilingan. Kalit so'zlar: ziyorat turizmi, davlat ishtiroki, iqtisodiy samaradorlik, ijtimoiy ta'sir, tartibga solish tizimi, turizm siyosati, barqaror rivojlanish, infratuzilma, xususiy sektor hamkorligi, madaniy meros.
- **Kalit so'zlar:** avtotransport vositalari, baholash, xususiyatlari, aholi turmush sifati, qiymat, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, aholi ehtiyoji, milliy an'ana va qadriyatlar, rivojlanish bosqichlari
- **Аннотация.** В статье отражено возникновение оценки услуг транспортных средств и этапы ее развития. Также рассмотрены особенности и развитие оценки транспортных средств, эффективное развитие оценки транспортных средств с точки зрения улучшения качества жизни населения при использовании транспортных средств, повышения достоверности результатов оценки, а также принципиальное отличие оценки транспортных средств от оценки других. Были проанализированы типы объектов.
- **Ключевые** слова: транспортные средства, оценка, характеристики, качество жизни населения, ценность, социально-экономическое развитие, потребности населения, национальные традиции и ценности, этапы развития.
- **Abstract.** The article reflects the emergence of vehicle evaluation and the stages of their development. Also, the characteristics and development of motor vehicle evaluation, the effective development of motor vehicle evaluation

in terms of improving the quality of life of the population in the use of motor vehicles, increasing the level of reliability of the evaluation results, and the principle difference of motor vehicle evaluation from the evaluation of other types of objects were analyzed.

- **Key** words: motor vehicles, assessment, features, population quality of life, value, socio-economic development, population needs, national traditions and values, stages of development

KIRISH

Mulk sifatida avtotransport vositalari o'ziga xos tomonlarga ega va baholash jarayonida uning bu xususiyatlari birlamchi omil sifatida qaraladi. Shu sababli zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida avtotransport xizmatining shaffof, haqqoniy, adolatli qiymatini aniqlash bugungi kunda dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Avtotransport xizmatini baholashni rivojlantirishda amalga oshirilayotgan tadqiqotlar tarkibida moliya sektori va xususiylashtirish jarayonini tartibga solish, baholashning yondashuv va usullarini takomillashtirish kabi yo'nalishlarga ustuvor darajada qaralmoqda. Amalga oshirilayotgan tadqiqotlar tarkibida avtotransport xizmatini baholash uslubiyatini natijalarning ishonchlilik darajasiga ko'ra takomillashtirish, baholashning samarali faoliyati muammolarini bartaraf etishning samarali yo'llarini asoslash, baholashning tashkiliy-iqtisodiy asoslarini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Mamlakatimizda aholining turmush sifatini oshirish borasida avtotransport xizmatini baholashni samarali rivojlantirish, baholash natijalarining ishonchlilik darajasini oshirish va ochiqlikni ta'minlash kabilar yuzasidan maqsadli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bu borada avtotransport xizmatini baholash tasnifini takomillashtirish, baholashning samaradorligini belgilovchi ko'p o'lchovli iqtisodiy-matematik modelini yaratish, baholash xizmatlarining barqaror rivojlanish istiqbollari bo'yicha ilmiy izlanishlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli "2022 – 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi farmoni, 2019-yil 1-iyuldagi PQ-4381-sonli "Baholash faoliyatini yanada takomillashtirish hamda past rentabelli va faoliyat yuritmayotgan davlat ishtirokidagi korxonalarni sotish mexanizmlarini soddalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida", 2018-yil 1-iyundagi PQ-3764-sonli "Baholash xizmatlari bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida", 2008-yil 24-apreldagi PQ-843-sonli "Baholovchi tashkilotlar faoliyatini yanada takomillashtirish va ko'rsatilayotgan xizmatlar sifati uchun ularning mas'uliyatini oshirish to'g'risida"gi qarorlari hamda sohaga oid boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishga ushbu tadqiqot muayyan darajada xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Avtotransport xizmatini baholash xususiyatlari muammolari milliy va xorijiy olimlar hamda milliy mutaxassis-tadqiqotchilar tomonidan keng o'rganilmoqda. Xorijiy olimlar Dj.Fishmen, Sh.P.Pratt, K.Griffit, K.Uilson[1], A.V.Yudin[2] kabilar biznes (korxona), mashina va uskunalarni baholash xizmatlarini o'rganishgan, ammo avtotransport xizmatini baholash xizmatlarining o'ziga xos tomonlari ushbu olimlar ishlarida chuqur o'rganilmagan.

Milliy iqtisodchi olimlarimizdan B.Berkinov[3], M.M.Muxammedov[4], A.I.Alikulov[5] va boshqa olimlarning tadqiqotlari biznesni baholashning nazariy va uslubiy jihatlarini yoritilgan. Ushbu olimlarning ilmiy ishlaridan foydalangan holda avtotransport xizmatini baholash xizmatlarining nazariy asoslari tadqiq qilingan va uni takomillashtirish bo'yicha izlanishlar olib borilgan. Mulk sifatida avtotransport vositalari o'ziga xos tomonlarga ega va baholash jarayonida ularning bu xususiyatlari birlamchi omil sifatida qaraladi. Shu sababli zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida avtotransport xizmatini baholashning metodikasini takomillashtirish orqali uning samaradorligini oshirish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida avtotransport xizmatini baholash xususiyatlari va rivojlanish bosqichlari masalalari qiyosiy fikrlash, induksiya va deduksiya hamda abstraksiya usullaridan keng foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Avtotransport xizmatini baholash xususiyatlari va baholashni tartibga solishning texnologik jihatlarini shundan iboratki, u maxsus umumiy qabul qilingan usullar bilan amalga oshirilishi lozim. Mazkur jihatlar turli aktivlar qiymatini aniqlash me'yorlari, talablari, qoidalari va usullarini o'z ichiga qamrab oladi. Ular baholashni amalga oshirishning ilg'or texnologiyalarini ishlab chiqish va joriy etish zarurligini nazarda tutadi.

Baholashni tartibga solishning ijtimoiy jihatlarini faoliyatning

ushbu turi bilan band mutaxassislarning o'ziga xos xususiyatlari va ularga nisbatan qo'yiladigan talablardan iborat bo'lib, baholovchilarning javobgarligi, professionalligi va mustaqilligini o'z ichiga oladi.

Baholashning turlaridan biri ko'char mulkni baholash bo'lib, uning xizmatlari tarkibida avtotransport xizmatini baholash xizmatlari alohida o'ringa ega. Bunda baholash faoliyatining asosiy maqsadi bo'lib avtotransport vositalariga egalik qilish, tasarruf etish va foydalanish bilan bog'liq jismoniy shaxslar, yuridik shaxslar va davlat o'rtasida huquqiy munosabatlar yuzaga kelganda avtotransport vositalari qiymatini aniqlash hisoblanadi.

Avtotransport xizmatini baholash boshqa turdagi obyektlarni baholashdan prinsipial farq qiladi. Bu quyidagi asosiy sabablar bilan asoslanadi:

□ avtotransport xizmatini baholashning boshqa obyektlaridan qator sezilarli funksional, konstruktiv va ekspluatatsion farqlarga ega;

□ avtotransport xizmatlari qiymatiga ta'sir qiladigan omillar tarkibi va ta'siri boshqa baholash obyektlarinikidan keskin farqlanadi;

□ avtotransport xizmatlariga nisbatan huquqiy, tashkiliy, informatsion va uslubiy jihatlari o'ziga xos spetsifik xususiyatlariga ega;

□ avtotransport xizmatlari mobil vositalar hisoblanadi va yuqori havfli obyektlar sifatida tavsiflanadi, bu esa qiymatni baholashga alohida majburiyatlarni yuklaydi;

□ avtotransport xizmatini rivojlangan ikkilamchi bozori ularni baholashda qiyosiy yondashuvning ustunligini belgilaydi, uning tarkibi va parametrlari esa baholash obyektlarining boshqa turlari tovar bozoridan keskin farqlanadi.

Mavjud normativ, uslubiy, informatsion va tashkiliy ta'minotining konseptual va metodologik asosining yo'qligi sababli avtotransport vositalariga nisbatan qiymatni baholash ahamiyatli darajada subyektiv xarakterga ega va baholash bo'yicha xizmatlarning zaruriy darajadagi sifatini ta'minlay olmaydi.

Avtotransport xizmatini baholash xususiyatlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi avtotransport sohasi korxonalarini xususiy lashtirish, asosiy vositalarni qayta baholash, fond bozorini shakllantirish, sug'urtalash, kredit berish va boshqa hollarda bozor iqtisodiyotining huquqiy va moliyaviy shart-sharoitlariga moslashishi bilan tavsiflanadi. Shu munosabat bilan avtomobilsozlik sanoatining asosiy aktivlari bo'lgan avtotransport xizmatini baholashga qaratilgan yangi xizmat turiga ehtiyoj sezilmoqda. Ushbu turdagi aktivlarni baholashga bo'lgan ehtiyoj mamlakatda avtomobillashtirishning barqaror o'sishi tufayli doimiy ravishda oshib borayotganligini alohida qayd etish maqsadga muvofiq.

Bundan tashqari, avtotransport xizmatini baholash asosiy avtotransport faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lib, avtotransport korxonalariga taqdim etilayotgan xizmatlarning qo'shimcha turi sifatida tavsiya etilishi mumkin, bu esa moliyaviy ko'rsatkichlarni yaxshilashga imkon beradi va mamlakat iqtisodiyotida bozor transformatsiyalari natijasida bo'shatilgan avtotransport sohasining professional kadrlari uchun qo'shimcha ish o'rinlari yaratish bo'yicha ijtimoiy vazifani hal qiladi.

Baholashning amaliy ehtiyoji zamonaviy qiymat nazariyasi va iqtisodiy metodologiyasining bir qismi bo'lgan baholash faoliyatini ilmiy qo'llab-quvvatlash shakllanishining faol jarayonini rag'batlantiradi. Hozirgi vaqtda, umuman olganda, baholash metodologiyasining umumiy tizim darajasining asosiy tamoyillari va qoidalari shakllangan bo'lib, ularning uslubiy vositalari, ularning butun tizim sifatleri va sintetik tuzilishi tufayli baholash faoliyatining aniq yo'nalishlarida foydalanish mumkin emas, ulardan biri avtotransport vositalariga nisbatan qiymatni baholash hisoblanadi.

Ushbu masala muhim iqtisodiy ahamiyatiga ega bulib, qator muammolarni yechish imkoniyatini beradi:

□ mavjud me'yoriy, uslubiy, axborot, tashkiliy va o'quv-uslubiy ta'minotning konseptual va uslubiy asoslari yo'qligi sababli, avtotransport vositalari uchun xarajatlar smetasi asosan subyektiv tavsifga ega bo'lib, kerakli darajani ta'minlay olmaydi, baholash xizmatlarining sifati va ularning amaldagi iste'molchilar huquqlarini himoya qilish to'g'risidagi qonun hujjatlari talablariga muvofiqligini yetarli darajada ta'minlay olmaydi. Bu esa o'z navbatida mamlakat iqtisodiyotida avtotransport xizmatini baholash bilan bog'liq katta iqtisodiy yo'qotishlarga olib keladi;

□ avtotransport qiymatni baholash bo'yicha xizmatlarni ko'rsatishning ilmiy asoslangan uslubiyati mavjud emasligi iste'molchilarining katta miqdordagi moddiy va ma'naviy zarar ko'rishiga sabab bo'lmoqda. Jumladan birgina yo'l-transport hodisalari natijasida yetkazilgan moddiy zarar miqdori to'g'risidagi axborotlarning obyektivligi sezilarli darajada kamayadi, bu yo'l harakati xavfsizligini dasturiy boshqarishning maqsadli ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi va avtotransportda havfsizlik muammolarini hal qilishda jamoatchilikning faol aralashuviga turtki bo'ladi.

Ushbu muammolarning ilmiy jihatdan hal etilishi baholovchilar uchun ham dolzarbdir. Avtotransport xizmatini baholash bozori juda katta sig'imga ega bo'lib, har yili baholashni talab qiladigan katta hajmdagi avtotransport operatsiyalari o'tkaziladi va yo'l-transport hodisalarida zarar ko'rgan ko'p miqdorda avtotransport vositalari baholanadi. Shuningdek, avtotransport xizmatining qiymatini bojxona maqsadlarida, soliqqa tortish va sug'urta qilish maqsadlarida baholash xizmatlari bozorining sektori ham yirik ulushni tashkil etadi.

Avtotransport xizmatini baholash deganda mutaxassis tomonidan asosiy baholash tamoyillari asosida baholashning yondashuvlari va usullarini qo'llash orqali avtotransport xizmatining izlanayotgan (tavsiya etilayotgan) qiymatini aniq vaqt lahzasi va makonida ma'lum tartib-taomillar va harakatlar asosida amalga oshiriladigan maqsadga yo'naltirilgan va mantiqiy ketma-ketlikda aniqlash jarayoni tushuniladi. Baholash xizmati professional asosga ega mutaxassis – baholovchi tomonidan amalga oshiriladi. O'zbekistonda, boshqa mamlakatlardan farqli ravishda, baholash xizmatlari faqatgina huquqiy subyektlar tomonidan ko'rsatiladi (boshqa mamlakatlarda baholovchi yakka tadbirkor sifatida ham faoliyat yuritishi mumkin). Ushbu tashkilotlarda shartnoma asosida faoliyat yuritayotgan malaka sertifikatiga ega baholovchilargina o'z xizmatlarini sotishlari mumkin.

Shu o'rinda avtotransport xizmatining qiymati tushunchasiga ham izoh berib o'tish maqsadga muvofiq. Bu tushuncha avtotransport xizmatini baholash sohasi mutaxassis olimlari tomonidan ta'riflangan. Mazkur ta'riflarni tahlil qilgan holda, eng maqbul xususiyatlarni e'tiborga olgan holda quyidagi muallif ta'rifini ishlab chiqildi: "Avtotransport xizmatining qiymati deganda avtotransport xizmatining aniq bir vaqt lahzasida bozordagi holatdan kelib chiqqan holda haridor va sotuvchi o'rtasida belgilangan qadrining puldagi ifodasi tushuniladi".

Sohaga oid ilmiy izlanishlarni o'rganish asosida "Avtotransport xizmatini baholash xizmatlari" tushunchasining bugungi kunda aniq ta'rifini ishlab chiqilmaganligi haqida xulosa qilish mumkin. Mavjud adabiyotlar va ilmiy ishlarni o'rgangan va tahlil qilgan holda quyidagi ta'rifni ishlab chiqdik: Avtotransport xizmatini baholash litsenziyalik baholash tashkilotlarining xizmatlar iste'molchisi (buyurtmachi) buyurtmasiga asosan baholash maqsadi va tanlangan qiymat turiga muvofiq avtotransport xizmatining bozor yoki boshqa qiymatini aniqlashga qaratilgan baholash xizmatlarining turi tushuniladi.

Baholash obyekti manfaatdor shaxslarning manfaatlari va baholash natijalaridan foydalanish maqsadlari nuqtayi nazardan turlicha qiymatlarga ega bo'lishi mumkin. Shuning uchun qiymat tushunchasini qo'llashni faqat aniqlanayotgan qiymatning aniq turini ko'rsatish bilan amalga oshirish mumkin bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Avtotransport xizmatini baholashning milliy iqtisodiyotda tutgan o'rni va ahamiyati, avtotransport xizmatini baholashning mohiyati va mazmuni hamda kelib chiqish

sabablari, shuningdek o'ziga xos xususiyatlari ochib berildi. Eng asosiy xususiyatlaridan biri – bu avtotransport vositalari ko'chmas mulk, korxona va nomoddiy aktivlar singari davlat ro'yxatidan o'tkazilishi va egalik huquqi tasdiqlanishidir.

Baholashning alohida turi sifatida avtotransport xizmatini baholash tushunchasining mualliflik ta'rifini ishlab chiqildi: "Avtotransport xizmatini baholash deganda litsenziyalik baholash tashkilotlarining iste'molchisi (buyurtmachi) buyurtmasiga asosan baholash maqsadi va tanlangan qiymat turiga muvofiq avtotransport xizmatining bozor yoki boshqa qiymatini aniqlashga qaratilgan baholashning turi tushuniladi".

Mulk qiymati – sotuvchi va haridorning mulkdan olinishi mumkin bo'lgan naf va mulk qadrining puldagi ifodasi. Avtotransport vositalari qiymati turlarining ta'riflari manfaatdor shaxslarning manfaatlari va baholash natijalaridan foydalanish maqsadlari nuqtayi nazardan takomillashtirildi.

Milliy va xorijiy adabiyotlar hamda soha mutaxassislari va olimlarning ilmiy ishlarini o'rganish asosida, zamonaviy baholash yondashuvlarini hisobga olgan holda avtotransport xizmatining zamonaviy tasnifi ishlab chiqildi. Baholash nuqtayi nazardan avtotransport xizmatining tasnifi baholovchilarga baholash obyekti mansub bo'lgan bozorni tahlil qilish, analoglarni va turdosh obyektlarni tanlash imkonini beradi.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

1. Norqobilov Jahongir Qarshi davlat texnika universiteti mustaqil izlanuvchisi // Норкobilов Жахонгир самостоятельный соискатель Каршинского государственного технического университета // Norkobilov Jakhongir independent researcher of Karshi State Technical University

► norkobilovjakhongir@gmail.com

■ <https://orcid.org/0009-0005-4550-8806>

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- [1]. Фишмен Дж., Пратт Ш.П., Гриффит К., Уилсон К. Руководство по оценке стоимости бизнеса. Пер. с англ. Л.И. Лопатников. Российское издание под редакцией В.М. Рутгайзера. – М.: ЗАО КВИНТО-КОНСАЛТИНГ, 2000. – 388 с.;
- [2]. Юдин А.В. Оценка стоимости транспортных средств. – М.: Московская финансово-промышленная академия, 2005. – 75 с.
- [3]. Беркинов Б., Кравченко А. Бизнесни баҳолаш: Ўқув

қўлланма. – Т.: Иқтисод ва молия, 2007. – 152 б.,,

[4]. Мухаммедов М.М. ва бошқалар. Иқтисодиёт назарияси. Дарслик. – Т.: Fan va texnologiyalar, 2018. – 272 б.; Ходиев Б.,

[5]. Аликулов А. И. Харажатлар ҳисоби ва таҳлилининг назарий ҳамда амалий масалалари. Монография. – Т.: Фан ва технология, 2010. – 196 б